

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักนิติธรรมและการป้องกันชายแดนของกองทัพบก

จัดทำโดย พล.อ. ทรงวิทย์ หนูนุกัถิ
รหัส ๖๔๐๙๑๐

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักนิติธรรมและการป้องกันชายแดนของกองทัพบก

พล.อ. ทรงวิทย์ หนุณภักดี.^๑

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒ บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้น ทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กฤษฎีกา และหน่วยงานของรัฐ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไป ตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และหลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุก ของประชาชนโดยรวม”.^๒

การที่กองทัพบกเป็นหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย และหลักนิติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะการปฏิบัติของหน่วยทหารในการเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดนในพื้นที่ ล่อแหลม และการแก้ไขสถานการณ์และป้องกันการรุกรานอธิปไตย รวมทั้งสนับสนุนการแก้ไขปัญหา ความมั่นคงที่เกิดขึ้นบริเวณแนวชายแดนตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งปัจจุบันความขัดแย้งทางดินแดน และการใช้กำลังทางการทหาร ยังคงมีปัญหาความไม่เข้าใจและ ความหวาดระแวงที่อาจทำให้เกิด ความขัดแย้งระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน และการที่ประเทศไทยมีชายแดน ทั้งทางบกและทางทะเลติดกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ โดยยังมีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดนและอาณาเขตทางทะเลระหว่างกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่กำลังพล ที่ปฏิบัติงานป้องกันชายแดน จะต้องทำความเข้าใจในหลักกฎหมาย และระมัดระวังการปฏิบัติ เพื่อมิให้เป็นการละเมิดกฎหมายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ที่อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของกองทัพบก และภาพลักษณ์ของกระทรวงกลาโหม รวมทั้งเป็นความผิดพลาดทางอาญาต่อดำรงกำลังพลที่เป็นผู้กระทำเอง ทั้งนี้ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของทหาร จะต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรม เพื่อให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติไว้

^๑ หัวหน้าคณะนายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บังคับบัญชา

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒

ความหมายของหลักนิติธรรม

คำว่า “หลักนิติธรรม” มาจากคำในภาษาอังกฤษที่ว่า “Rule of Law” ซึ่งมีคำแปลมากมาย อาทิ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๕๔ แปลว่า “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่บุคคลทุกคนต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน (Rule of Law)” บางครั้งก็แปลว่า “หลักการปกครองด้วยกฎหมาย” หรือ “หลักแห่งกฎหมาย” หรือ “หลักกฎหมาย” หรือ “กฎของกฎหมาย” หรือ “หลักความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย” หรือ “หลักความยุติธรรมตามกฎหมาย” หรือ “หลักธรรม” หรือ “หลักธรรมแห่งกฎหมายหรือนิติปรัชญา” หรือ “นิติธรรมวินัย” หรือ “ธรรมะแห่งกฎหมาย” หรือ “นิติศตมภ์” แต่เมื่อพิจารณาจากคำแปลทั้งหมด คำแปลของ “Rule of Law” ที่ได้รับความนิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายโดยทั่วไปคือคำว่า “หลักนิติธรรม”.^๓

แนวคิดเรื่องหลักนิติธรรมเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยกรีก โดย อริสโตเติล (Aristotle) ลูกศิษย์เอกของเพลโต (Plato) ซึ่งได้ให้ความหมายของนิติธรรมไว้ว่า (... the rule of law,... is preferable to that of any individual Rule of law implies that every citizen is subject to the law).^๔

ต่อมาหลักนิติธรรม (The rule of law) ได้ถูกกำหนดเป็นส่วนหนึ่งของรัฐธรรมนูญจารีตประเพณีแบบอังกฤษ (Common law) โดยมี Professor A.V. Dicey ศาสตราจารย์ด้านนิติศาสตร์ชาวอังกฤษได้นำคำว่านิติธรรมมาใช้ โดยให้ความหมายของคำว่าหลักนิติธรรมว่า “ความเป็นสูงสุดของกฎหมายหรือการปกครองโดยกฎหมายคือลักษณะของรัฐธรรมนูญอังกฤษนั่นคือหลักนิติธรรม”.^๕

นอกจากนี้ศาสตราจารย์ Dicey ได้ให้ความหมายของหลักนิติธรรม (The rule of law) ไว้ว่า “หลักแห่งกฎหมายที่เกิดขึ้นที่แห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิแห่งมนุษยชน ทุกแห่งทุกมุมรัฐต้องให้อารักขาคุ่มครองมนุษยชน ให้พ้นจากลัทธิทรราชหากมีข้อพิพาทใดๆ เกิดขึ้นไม่ว่าระหว่างรัฐกับเอกชน หรือระหว่างเอกชนต่อเอกชน ศาลยุติธรรมย่อมมีอำนาจอิสระในการตัดสินข้อพิพาทนั้นโดยเด็ดขาดตามกฎหมายของบ้านเมือง”.^๖ ซึ่งองค์ประกอบของหลักนิติธรรมที่สำคัญมี ๓ ประการ คือ.^๗

^๓ คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรมในคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ, กันยายน ๒๕๕๗, หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืน หลักนิติธรรม, สำนักงานคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม

^๔ Aristotle, Politics (Trans.) owett, ๑๙๒๖ อ้างใน ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์ ๒๕๔๑, “หลักนิติธรรม”, รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ ๙๐ ปี ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, หน้า ๒๓

^๕ Albert v. Dicey, Introduction to the study of the law of the constitution (London : Mac Millan, ๑๙๕๙), pp.๑๘๘-๒๐๓, อ้างใน ธานินทร์ กรวิชัย, หลักนิติธรรม, โรงพิมพ์ ขวณพิมพ์, กรุงเทพฯ, หน้า ๓-๕

^๖ คมสัน สุขมาก, ๒๕๕๙, หลักนิติธรรมกับการอำนวยความสะดวกทางอาญาของพนักงานสอบสวน, วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑, หน้า ๓๗

^๗ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประสพสุข บุญเดช, ๒๕๕๖, เอกสารบรรยาย หลักนิติธรรมกับการควบคุมการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดย

๑) ความสูงสุดของกฎหมาย กล่าวคือ บุคคลจะต้องถูกลงโทษก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นทำผิดตามกฎหมายซึ่งกฎหมายนั้นจะต้องถูกตราขึ้นก่อนการกระทำผิด โดยผู้กระทำผิดจะต้องถูกฟ้องร้องให้ศาลยุติธรรมมาเป็นผู้พิพากษา

๒) ความเสมอภาคภายใต้กฎหมาย กล่าวคือ บุคคลทุกคนภายในประเทศย่อมเสมอกันภายใต้กฎหมายเดียวกัน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมียศถาบรรดาศักดิ์เป็นนักการเมืองชั้นสูง เป็นข้าราชการ นักธุรกิจ หรือประชาชนบุคคลทั่วไป หากกระทำความผิดจะต้องถูกพิจารณาและลงโทษภายใต้กฎหมายเดียวกันโดนมาตรฐานเดียวกัน

๓) ความมีเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพตามขอบเขตของกฎหมายและจารีตประเพณีของสังคม มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หรือการประชุมหารือ รวมทั้งมีศักดิ์แห่งความเป็นมนุษย์

ศาสตราจารย์ Lon Fuller นักนิติศาสตร์ชาวอเมริกัน แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้กล่าวไว้ว่าหลักนิติธรรม ซึ่งหลักพื้นฐานแห่งกฎหมายต้องประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๘ ประการดังนี้^๔

หลักประการที่ ๑ ทุกคนต้องเคารพกฎหมายที่มีอยู่

หลักประการที่ ๒ กฎหมายต้องประกาศให้ทราบล่วงหน้าโดยทั่วกัน

หลักประการที่ ๓ กฎหมายต้องไม่มีผลย้อนหลัง

หลักประการที่ ๔ กฎหมายต้องบัญญัติไว้อย่างชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจโดยมิชอบ

หลักประการที่ ๕ กฎหมายต้องหลีกเลี่ยงความขัดแย้งกันเอง

หลักประการที่ ๖ กฎหมายต้องไม่บังคับสิ่งที่เป็นไปได้

หลักประการที่ ๗ กฎหมายต้องยืนยงคงอยู่เพื่อให้หยั่งรากลึกบนสังคม โดยต้องปรับให้เข้ากับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมได้ด้วย

หลักประการที่ ๘ การบังคับใช้กฎหมายต้องสอดคล้องกับเกณฑ์ที่ประกาศไว้

ทั้งนี้หลักนิติธรรมของศาสตราจารย์ Lon Fuller นั้นประกอบไปด้วยทั้งกระบวนการตรากฎหมายและเนื้อหาของกฎหมาย กล่าวคือต้องมีหลักนิติธรรมในกระบวนการตรากฎหมาย และมีหลักนิติธรรมในเนื้อหาของกฎหมายด้วย

^๔ Lon Fuller, the Morality of law (Revised Ed, Yale University Press, New Havea, ๑๙๖๙), หน้า ๓๓-๓๘

ศาสตราจารย์ Friendrich August Hayek ได้อธิบายความหมายของหลักนิติธรรม ในหนังสือชื่อว่า The Road to Serfdom หมายความว่า ทุกการกระทำของรัฐบาลจะต้องผูกพัน กับกฎเกณฑ์ที่แน่นอนและถูกประกาศให้ทราบล่วงหน้าแล้ว โดยกฎเกณฑ์ที่ว่าจะช่วยคาดการณ์ให้ แน่ชัดได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะใช้อำนาจบังคับในสถานการณ์ใดและช่วยการวางแผนของปัจเจกบุคคล บนพื้นฐานของความรู้ดังกล่าว และในหนังสืออีกเล่มชื่อว่า The Constitution of Liberty ศาสตราจารย์ Hayek ได้อธิบายหลักนิติธรรมว่ามีที่มาทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยกรีก โดยมีรากฐานมาจากคำว่า Isonimia แปลว่า ความเท่าเทียมกันต่อกฎหมายแก่บุคคลทุกคน (equality of law to all manner of person) และยังได้ขยายความลักษณะของกฎหมายที่แท้จริง (หลักนิติธรรม) ว่าต้องมีลักษณะเป็นนามธรรม ทั่วไป ไม่มีผลย้อนหลัง มีความชัดเจนและมีความเท่าเทียมกันและ หลักการแบ่งแยกอำนาจ.^๙

ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์ กล่าวว่า หลักนิติธรรม หมายถึง การปกครอง โดยกฎหมายเป็นใหญ่มีไซคนเป็นใหญ่ สำหรับประเทศที่ถือหลักการนี้เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่าง ราชกรกับราษฎร หรือเจ้าหน้าที่รัฐกับราษฎร หรือผู้มีอำนาจในบ้านเมืองกับราษฎร กฎเกณฑ์ที่จะใช้ ชี้ขาดปัญหาข้อขัดแย้งเหล่านี้คือตัวบทกฎหมายของบ้านเมือง มิใช่การวินิจฉัยชี้ขาดตามอำนาจหรือ ตามอำเภอใจของผู้มีอำนาจ หากหลักการนี้ฝังรากฐานในประเทศชาติบ้านเมืองได้อย่างมั่นคงแล้ว บ้านเมืองนั้นก็จะมีชื่อมีแป สรุปลได้ว่า หลักนิติธรรม ถือหลักกฎหมายเป็นหลักในการปกครอง บ้านเมืองนั่นเอง.^{๑๐}

ศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน ได้สรุปหลักนิติธรรมว่า ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ ดังนี้.^{๑๑}

- ๑ การยึดหลักความเป็นอิสระของตุลาการ
- ๒ ประชาชนอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันอย่างเสมอภาค และได้รับการคุ้มครองจาก กฎหมายอย่างทัดเทียมกัน
- ๓) มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- ๔) การปกครองโดยยึดหลักกฎหมายเป็นใหญ่และปฏิบัติตามกฎหมายในฐานะที่เป็น นิติรัฐ ทั้งนี้กฎหมายนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่ยุติธรรม

^๙ Friendrich August Hayek, The Road to Serfdom. Great Britain:Routledge, ๒๐๐๑, p.๗๕-๗๖, Friendrich August Hayek, The Constitution of Liberty Great Britain:Routledge, ๒๐๐๖, p.๑๔๔ และ Ibid. pp. ๑๘๒-๑๘๕ อ้างไว้ใน ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, “ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรม The Meaning and Core Element of the Rule of law”, วารสาร สถาบันพระปกเกล้า ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓, (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า ๙

^{๑๐} ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์, ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, พ.ศ. ๒๕๓๖), หน้า ๔๖

^{๑๑} ศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน, หลักนิติธรรมกับสภาพของสังคมไทย, วารสารจันทรคติ ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕, หน้า ๔-๕

- ๕) ศาลเป็นสถาบันที่พึ่งสุดท้ายของประชาชน
- ๖) ฝ่ายบริหารต้องบริหารภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายและต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย
- ๗) ส่งเสริมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างบริสุทธิ์และยุติธรรม ปราศจากการแทรกแซงของฝ่ายบริหารหรือกลุ่มอิทธิพล เพื่อให้ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แท้จริงของประชาชน
- ๘) ส่งเสริมและสนับสนุนความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย
- ๙) ส่งเสริมและคุ้มครองหลักแห่งการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
- ๑๐) ส่งเสริมและพัฒนากฎหมายเพื่อสร้างความสงบสุขให้แก่ประชาชนและสังคมส่วนรวม
- ๑๑) ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย

ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม ได้อธิบายว่า หลักนิติธรรม หมายถึง “กฎหมายเป็นใหญ่มีความเสมอภาค และในกรณีที่เกิดข้อพิพาทขึ้น ต้องระงับคดีโดยศาล โดยพิจารณาคดีเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ออกกฎหมายลงโทษย้อนหลัง ให้โอกาสนำพยานเข้าสู้หรือที่เรียกว่า Fair trial ซึ่งเป็นหัวใจของหลักนิติธรรม” ^{๑๒}

ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ได้อธิบายว่า “องค์ประกอบของหลักนิติธรรม มีอยู่ ๔ ประการ คือ ประการแรก องค์ประกอบด้านสาระ ซึ่งหมายถึง หลักความเสมอภาคทางกฎหมาย ประการที่สอง คือ องค์ประกอบด้านกระบวนการใช้กฎหมาย หมายถึง รัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้อำนาจภายในขอบเขตที่กฎหมายให้ไว้ ตามวิธีการ รูปแบบ เวลา และสถานที่ ประการที่สาม คือ องค์ประกอบด้านองค์กร หมายถึง การแบ่งแยกอำนาจและความเป็นอิสระของตุลาการ และประการสุดท้าย คือ องค์ประกอบด้านเป้าหมายซึ่งหมายถึง การใช้ การตีความกฎหมาย และการตัดสินใจตัดสินคดี นั้นจะต้องมุ่งสร้างความยุติธรรมให้เกิดขึ้นโดยเที่ยงธรรม” ^{๑๓}

นอกจากนี้ ยังมีนักวิชาการและนักกฎหมาย ได้อธิบายหลักนิติธรรมไว้ว่ามีองค์ประกอบที่เป็นสาระสำคัญอยู่ ๖ องค์ประกอบ ดังนี้ ^{๑๔}

^{๑๒} ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม, ปาฐกถาสาธารณะ เรื่อง “การใช้หลักนิติธรรมในประเทศไทย” สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

^{๑๓} ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ หลักนิติธรรม กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย วารสารพระธรรมทูต เล่ม ๔๙ ฉบับ “หลักนิติธรรม” พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒

^{๑๔} ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จริญญา ภักดีธนกุล, ๒๕๕๖, เอกสารบรรยาย “หลักนิติธรรมกับการควบคุมความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมาย”, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๑) กฎหมายต้องใช้บังคับเป็นการทั่วไปหลักการสำคัญประการหนึ่งของหลักนิติธรรม คือ กฎหมายต้องมุ่งหมายให้ใช้บังคับกับบุคคลทุกคนโดยทั่วไปเสมอภาคกัน กฎหมายต้องไม่มุ่งใช้บังคับกรณีใดกรณีหนึ่งหรือกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะเจาะจง

๒) กฎหมายไม่มีผลย้อนหลังหรือที่เป็นโทษกฎหมายจะบัญญัติให้กระทำได้ เป็นความผิดอาญาและลงโทษย้อนหลังไม่ได้ การกระทำใดๆ ที่ไม่มีกฎหมายกำหนดให้การกระทำนั้น เป็นความผิดอาญา กฎหมายที่ออกในภายหลังจะบัญญัติให้การกระทำนั้นเป็นความผิดและมีโทษ อาญาย้อนหลังไม่ได้

๓) การสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหาคดีอาญาบริสุทธิ์อยู่จนกว่าศาลจะมีพิพากษาเด็ดขาด ว่ามีความผิดให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยยังไม่มี ความผิดจนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาเด็ดขาดว่ามีความผิด หลักการนี้เพื่อประกันสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานในกระบวนการยุติธรรม ของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เพื่อจะได้รับโอกาสต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการต่อสู้คดีของตน อย่างเต็มที่

๔) หลักความเป็นอิสระและเป็นกลางของผู้พิพากษาผู้พิพากษาศาลการเป็นกลไก ในการอำนวยความยุติธรรมขั้นสุดท้ายที่สำคัญ ดังนั้นผู้พิพากษาจะต้องมีความอิสระ ไม่ถูกแทรกแซง ทั้งจากฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ หรือแม้แต่ฝ่ายตุลาการด้วยตนเอง รวมทั้งผู้พิพากษาต้องมีความ เป็นกลางไม่มีอคติใดๆ

๕) เจ้าหน้าที่รัฐจะใช้อำนาจภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้ องค์กรของรัฐ และ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายให้ไว้เท่านั้นจะใช้อำนาจเกินกว่าขอบเขตที่กฎหมาย กำหนดไม่ได้หลักการข้อนี้จะช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนทั่วไป

๖) กฎหมายต้องไม่ยกเว้นความผิดให้แก่การกระทำในอนาคต ซึ่งการออกกฎหมาย เพื่อรองรับการยกเว้นการกระทำผิดที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตไม่สามารถกระทำได้หลักการนี้ช่วยป้องกัน ผู้มีอำนาจที่อาจ ฉ้อ ฉล ใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการป้องกันการกระทำผิดของตนในภายหน้า

กองทัพบก

ตามรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๖๐ หมวดที่ ๕ (หน้าที่ของรัฐ) กำหนดไว้ว่า “รัฐต้องพิทักษ์ รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์เอกราชอธิปไตย บูรณภาพแห่ง อาณาเขต และเขตที่ประเทศไทยมี สิทธิอธิปไตยเกียรติกฎมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของชาติ และความสงบเรียบร้อย ของประชาชนเพื่อประโยชน์แห่งการนี้รัฐพึงจัดให้มี การทหาร การทูต และการข่าวกรองที่มี ประสิทธิภาพกำลังทหารให้ใช้เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศด้วย” .^{๑๕}

^{๑๕} รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ หมวดที่ ๕

โดยกระทรวงกลาโหม ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแล รับผิดชอบด้านความมั่นคงของประเทศ มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑

มาตรา ๘ กระทรวงกลาโหม มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้.^{๑๖}

๑) พิทักษ์รักษาเอกราชและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรจากภัยคุกคาม ทั้งภายนอก และภายในราชอาณาจักร ปราบปรามการกบฏ และการจลาจล โดยจัดให้มีและใช้กำลังทหาร ตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือตามที่มีกฎหมายกำหนด

๒) พิทักษ์รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนสนับสนุนภารกิจ ของสถาบัน พระมหากษัตริย์

๓) ปกป้อง พิทักษ์รักษาผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยอันมี พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข พัฒนาประเทศเพื่อความมั่นคงตลอดจน สนับสนุนภารกิจอื่นของรัฐใน การพัฒนาประเทศ การป้องกันและแก้ไขปัญหาจากภัยพิบัติ และการช่วยเหลือประชาชน

๔) ศึกษา วิจัย พัฒนา และดำเนินการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศและ พลังงานทหารด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีป้องกันประเทศ และด้านกิจการอวกาศเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนภารกิจของกระทรวงกลาโหมและความมั่นคงของ ประเทศ

๕) ปฏิบัติการอื่นที่เป็นการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจากสงครามเพื่อ ความมั่นคงแห่ง ราชอาณาจักร หรือปฏิบัติการอื่นใด ทั้งนี้ ตามที่มีกฎหมายกำหนดหรือตามมติ คณะรัฐมนตรีในการดำเนินการตาม(๔) กระทรวงกลาโหมอาจมอบหมายให้ส่วนราชการใน กระทรวงกลาโหมหรือหน่วยงาน อื่นในกำกับของกระทรวงกลาโหมเป็นผู้ดำเนินการก็ได้หรือ อาจร่วมงาน ร่วมทุนหรือดำเนินการกับ ภาคเอกชนตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายก็ได้

ทั้งนี้กองทัพบก ในฐานะที่เป็นส่วนราชการของกองทัพไทย กระทรวงกลาโหม มีหน้าที่ เตรียมกำลังกองทัพบก การป้องกันราชอาณาจักร และดำเนินการเกี่ยวกับการ ใช้กำลังกองทัพบก ตามอำนาจหน้าที่ของกระทรวงกลาโหม มีผู้บัญชาการทหารบกเป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ โดยกำหนดเป็นพันธกิจของกองทัพบก ๒ ประการ คือ

๑) การเตรียมกำลัง ได้แก่ ด้านโครงสร้างกำลัง ความพร้อมรบ ความต่อเนื่องในการรบ และความทันสมัย

๒) การใช้กำลังได้แก่การป้องกันประเทศ การรักษาความมั่นคงภายใน การรักษา ความสงบ เรียบร้อยภายในประเทศ การพัฒนาประเทศและช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติการ ทางทหารนอกเหนือจากสงคราม การพิทักษ์และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และการเสริมสร้าง ความสัมพันธ์และความร่วมมือกับมิตรประเทศ

^{๑๖} พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑

การป้องกันชายแดนของกองทัพบก

แนวโน้มภัยคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในห้วงที่ผ่านมา เป็นการผสมผสานระหว่างภัยความมั่นคงทางทหารรูปแบบเก่ากับภัยความมั่นคงรูปแบบอื่น ๆ ที่มีความสลับซับซ้อนหลากหลาย และเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าโอกาสที่จะเผชิญกับสงครามเต็มรูปแบบมีความเป็นไปได้น้อย แต่ปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน การเคลื่อนไหวของชนกลุ่มน้อย/กลุ่มต่อต้านรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน และการกระทำผิดกฎหมายต่าง ๆ บริเวณแนวชายแดน อาจทำให้เกิดการกระทบกระทั่งถึงขั้นใช้กำลังในลักษณะจำกัดขอบเขต อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือในระดับทวิภาคีกับประเทศเพื่อนบ้าน และความร่วมมือของอาเซียน ตลอดจนการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตามแนวชายแดน จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้า การเคลื่อนย้ายแรงงาน/ทุน และการสัญจรผ่านแดนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลดีต่อการพัฒนาพื้นที่ชายแดน ในทางกลับกันก็ย่อมทำให้ปัญหาการหลบหนีเข้าเมือง แรงงานต่างด้าวการค้าอาวุธสงคราม การทำลายทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติภัยพิบัติทางธรรมชาติ และโรคระบาด อาจขยายตัวและมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปีที่ผ่านมาสถิติการจับกุมเป็นจำนวนมาก ในขณะที่หลายปัญหาอาจขยายตัวเข้าสู่พื้นที่ชั้นใน ตลอดจนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนและประเทศในภาพรวม ทั้งนี้ แนวโน้มสถานการณ์ในห้วงเวลา ยังไม่ปรากฏสิ่งบอกร่องของการเกิดปัญหาความขัดแย้งที่อาจนำไปสู่การใช้กำลังขนาดใหญ่ระหว่างประเทศ ดังนั้น กองทัพบกจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดวางกำลังรบหลัก และกำลังกึ่งทหารในการเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดนในพื้นที่ล่อแหลมดังกล่าวตั้งแต่มุมปกติ เพื่อแก้ไขสถานการณ์และป้องกันการรุกรานอหิปไตย รวมทั้งสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความมั่นคงที่เกิดขึ้นบริเวณแนวชายแดนตามนโยบายของรัฐบาล

เพื่อปกป้องอหิปไตยและรักษาผลประโยชน์ของชาติ ตลอดจนการดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนตามแนวชายแดน กองทัพบก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องผนึกกำลังทุกประเภทและทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งปวง พร้อมทั้งเตรียมการอันจำเป็นให้มีความพร้อมในการรักษาความมั่นคงตามแนวชายแดน โดยกำหนดเป็นพันธกิจไว้ ๓ ประการ คือ

๑) การเฝ้าตรวจและป้องกันชายแดน วางกำลังควบคุมพื้นที่เพื่อให้ได้เปรียบต่อการปฏิบัติทางด้านยุทธวิธี โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่มีปัญหาความไม่ชัดเจนของเส้นเขตแดน และ/หรือมีความเสี่ยง/ความล่อแหลมต่อภัยคุกคาม เพื่อป้องกันการรุกรานอหิปไตย และสกัดกั้นการกระทำผิดกฎหมายต่าง ๆ ตามแนวชายแดน รวมทั้งให้จัดระบบในการแจ้งเตือนเหตุการณ์ การรายงาน และการสั่งการปฏิบัติทั้งนี้ เพื่อให้การอำนวยความสะดวกและการแก้ไขสถานการณ์ เป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความประสานสอดคล้องกันในทุกระดับรองรับการปฏิบัติตามแผนเผชิญเหตุและแผนป้องกันประเทศ

๒) การจัดระเบียบพื้นที่และแก้ไขปัญหาความมั่นคงในพื้นที่ชายแดน เสริมสร้าง ความเข้มแข็งมั่นคงให้กับชุมชนหมู่บ้านตามแนวชายแดน และดำรงการจัดตั้ง/ฝึกกำลังประชาชนให้มี

ขีดความสามารถในการป้องกันตนเองตามแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของ กองทัพบกในพื้นที่ชายแดน การเฝ้าตรวจ/ตรวจสอบสิ่งผิดปกติ และแจ้งเตือนข่าวสารที่เป็นประโยชน์ ต่อทางราชการ ในอันที่จะเกื้อกูลต่อการปฏิบัติการทางทหาร และพร้อมเผชิญภัยคุกคามได้ทุก รูปแบบ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนการดำเนินการตามกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความมั่นคง ของชาติ

๓) การประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ดำรงการพบปะและพัฒนา สัมพันธ์กับผู้นำทางทหารของประเทศเพื่อนบ้านในทุกระดับอย่างแน่นแฟ้นและต่อเนื่อง เพื่อเป็นการ สร้างความไว้วางใจและสร้างความเข้มแข็งของกลไกความร่วมมือในการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ชายแดนร่วมกัน ตามนโยบายของกระทรวงกลาโหม และนโยบายของรัฐบาล

นอกจากพันธกิจดังกล่าวแล้ว กองทัพบก ยังมีการปฏิบัติการทางทหารนอกเหนือจาก สงคราม ซึ่งเป็นภารกิจเพิ่มเติมที่กองทัพบกมอบให้ หน่วยทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันชายแดนหรือ หน่วยในพื้นที่ดำเนินการ ตามที่ได้รับการประสาน/ร้องขอจากส่วนราชการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อื่น ๆ ตามที่มีกฎหมายรองรับและให้อำนาจทหารเข้าไปดำเนินการได้นั้น หน่วยจะต้องใช้มาตรการ ตามกรอบของอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน/มนุษยธรรม กฎหมาย ระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศบนพื้นฐานของความมีเกียรติและศักดิ์ศรีของ ประเทศไทย และกองทัพบกในเวทีระหว่างประเทศ โดยมีแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้

การปราบปรามขบวนการลักลอบค้าอาวุธสงคราม และการดำเนินการต่ออาวุธสงคราม ที่ยึดได้นั้นให้ดำรงการประสานการปฏิบัติกับฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เข้าไปจับกุมการกระทำความผิด เกี่ยวกับอาวุธสงคราม/วัตถุระเบิดในพื้นที่รับผิดชอบ เมื่อตรวจพบ/จับกุม และยึดอาวุธสงคราม/ วัตถุระเบิด ได้ให้นำส่งมอบพนักงานสอบสวนตามขั้นตอนของกฎหมายตาม พ.ร.บ.การรักษาความ มั่นคงภายในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยทหารตาม พ.ร.บ.กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ กล่าวคือ ^{๑๗}

มาตรา ๖ ในเขตที่ประกาศกฎอัยการศึก ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่าย พลเรือนในส่วนที่เกี่ยวกับยุทธการ การระงับปราบปราม หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยและ เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนต้องปฏิบัติตามความต้องการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

มาตรา ๘ เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกในตำบลใด, เมืองใด, มณฑลใด, เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีอำนาจเต็มที่จะตรวจค้น, ที่จะเกณฑ์, ที่จะห้าม, ที่จะยึด, ที่จะเข้าอาศัย, ที่จะทำลายหรือ เปลี่ยนแปลงที่, และที่จะขับไล่

^{๑๗} พระราชบัญญัติ กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗

การปฏิบัติต่อผู้เข้าเมืองโดยผิดกฎหมายให้ใช้มาตรการป้องกัน สกัดกั้น และผลักดันในโอกาสแรก ให้ความร่วมมือและสนับสนุนฝ่ายบ้านเมืองในการปราบปราม จับกุม ลงโทษขบวนการลักลอบ นำพาแรงงานต่างด้าวเข้ามาในเขตประเทศไทย ผู้ให้การพักพิง และสถานประกอบการอย่างใกล้ชิด และต่อเนื่อง รวมทั้งให้มีการดำเนินการตามกฎหมายต่อบุคคลดังกล่าวอย่างเด็ดขาดและจริงจัง โดย อาศัย พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ ประกอบกับอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ที่สำคัญมี ดังนี้^{๑๘}

มาตรา ๒๗ เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ ให้ พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (๑) มีหนังสือเรียกให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือพยานหลักฐาน
- (๒) ตรวจสอบบุคคลที่มีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์เมื่อผู้นั้นยินยอม แต่ถ้าผู้นั้นเป็นหญิงจะต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ
- (๓) ตรวจสอบยานพาหนะใดๆ ที่มีเหตุอันควรสงสัยตามสมควรว่ามีพยานหลักฐาน หรือบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหายจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์อยู่ในยานพาหนะนั้น
- (๔) เข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใดๆ เพื่อตรวจสอบ ยึด หรืออายัด เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่ามีพยานหลักฐานการค้ามนุษย์ หรือเพื่อพบและช่วยเหลือบุคคลที่ตกเป็นผู้เสียหาย จากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์ และหากเน้นซักถามจะเอาหมายค้นมาได้ พยานหลักฐานนั้น อาจถูก โยกย้าย ซ่อนเร้น หรือ ทำลายไปเสียก่อน หรือบุคคลนั้นอาจถูกประทุษร้าย โยกย้าย หรือ ซ่อนเร้น

การปฏิบัติต่อผู้หลบหนีภัยจากการสู้รบเข้ามาในเขตไทยนั้น เป็นความจำเป็นที่หน่วยจะต้องช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในขั้นต้น แต่จะต้องคำนึงถึงการปฏิบัติที่เกื้อกูลต่อการส่งกลับผู้หลบหนีภัย จากการสู้รบเหล่านั้นให้ออกไปในทิศทางที่ปลอดภัยในอนาคต ทั้งนี้ ให้หลีกเลี่ยงการปฏิบัติซึ่งอาจจะ ก่อผลกระทบต่อกองทัพ ว่าเป็นการสนับสนุนฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่จะต้องดำเนินการให้ผู้หลบหนีภัยฯ เหล่านั้นอยู่ภายใต้การควบคุมของฝ่ายเราอย่างสมบูรณ์ โดยเจ้าหน้าที่ทุกนายจะต้องปฏิบัติตามหลัก ของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) รวมทั้ง สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่ไทยได้เข้าเป็นภาคีแล้ว รวมทั้งจะต้องมีการชี้แจง และประชาสัมพันธ์ให้ทุกฝ่ายเกิดความเข้าใจอย่างถูกต้อง การสู้รบที่เกิดขึ้นภายนอกประเทศเป็นเรื่อง ของประเทศนั้น ฝ่ายเรามีอภัยขังได้ แต่ถ้าหากมีราษฎรต่างชาติหลบหนีเข้ามาในเขตไทย ฝ่ายเรา ต้องแยกแยะให้ได้ระหว่างผู้หลบหนีภัยฯ กับกำลังติดอาวุธที่แอบแฝงเข้ามา โดยจะต้องผลักดัน กองกำลังติดอาวุธต่างชาติเหล่านั้นให้ออกนอกเขตไทย และไม่ให้ หวนกลับเข้ามาอย่างเด็ดขาด ผู้หลบหนีภัยฯ จะต้องมีเฉพาะเด็ก สตรี และคน.ชรา เท่านั้น ผู้หลบหนีภัยฯ ที่ยังไม่สามารถส่งกลับได้

^{๑๘} พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑

จะต้องได้รับการคุ้มกัน โดยเคลื่อนย้ายให้เข้ามาอยู่ในพื้นที่ที่ปลอดภัย การดำเนินการเพื่อจัดระเบียบพื้นที่พักพิงชั่วคราว สำหรับผู้พลหนีภัยฯ นั้น จะต้องมีการควบคุม โดยไม่ยอมให้ผ่านเข้า - ออกอย่างเสรี ไม่ปล่อยให้พลละเลยให้มีการค้าขาย และฉ้อโกง อันเป็น บ่อเกิดแห่งความรุนแรงในภายหลัง ที่พักอาศัยในพื้นที่พักพิงต้องก่อสร้างแบบชั่วคราว เพื่อให้พร้อมส่งกลับได้ทันทีเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวย

สรุป

การนำหลักนิติธรรม ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานความเสมอภาคทางกฎหมาย การใช้อำนาจตามขอบเขต และการไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมาย มาใช้ประกอบกับภารกิจของกองทัพบก ในการป้องกันชายแดน ทั้งการเฝ้าตรวจและป้องกัน การจัดระเบียบพื้นที่และแก้ไขปัญหาความมั่นคง และการประสานความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงการปฏิบัติการทางทหารที่มีใช้สงคราม นับว่าเป็นการเกื้อกูลและสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันชายแดนหรือหน่วยในพื้นที่ดำเนินการ ตามที่มีกฎหมายรองรับและให้อำนาจทหารเข้าไปดำเนินการ สรุปได้ดังนี้

๑. กำลังป้องกันชายแดนของกองทัพบก ในฐานะเป็นกำลังพลในส่วนราชการของกระทรวงกลาโหม มีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ และตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึงจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติ กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗ พระราชบัญญัติ การรักษาความมั่นคงในราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติ คนเข้าเมือง พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติ การทำงานคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ ตลอดจน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เมื่อ ๑๐ ธ.ค. ๒๔๙๑ และ สนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

๒. การที่หน่วยทหารที่ปฏิบัติหน้าที่ป้องกันชายแดน จะต้องเข้าไปร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเจ้าหน้าที่ตำรวจ ในการป้องกันและปราบปราม จับกุม รวมทั้งการสกัดกั้น ผู้กระทำผิดกฎหมายทั้งฝ่ายเราและฝ่ายตรงข้าม หน่วยยังคงต้องนำ หลักนิติธรรม มาเป็นแนวทางในการใช้กำลังทหาร ภายใต้กรอบของกฎหมายทั้งภายในประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง การปรับใช้ หลักนิติธรรมจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้ผู้บังคับบัญชาในทุกระดับชั้นในทุกพื้นที่ปฏิบัติงาน สามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจ การใช้กำลังได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้หน่วยทหารปฏิบัติการใดๆ เกินกว่าอำนาจตามกฎหมาย หรือกระทำการเกินสมควรกว่าเหตุ รวมทั้งป้องกันหรือหลีกเลี่ยงการสูญเสียที่จะเกิดแก่หน่วยทหารฝ่ายเรา และป้องกันมิให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนผู้บริสุทธิ์ จากการปฏิบัติการทางทหารอันเกินความจำเป็น

บรรณานุกรม

- ๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๕๒
- ๓ คณะอนุกรรมการวิชาการว่าด้วยหลักนิติธรรมแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการบรรณาธิการหนังสือหลักนิติธรรมในคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ, กันยายน ๒๕๕๗, หลักนิติธรรม The Rule of Law ความหมาย สาระสำคัญ และผลของการฝ่าฝืน หลักนิติธรรม, สำนักงานคณะกรรมการอิสระว่าด้วยการส่งเสริมหลักนิติธรรมแห่งชาติ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม
- ๔ Aristotle, Politics (Trans.) owett, ๑๙๖๖ อ้างใน ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒน์ศานต์ ๒๕๔๑, “หลักนิติธรรม”, รวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ ๙๐ ปี ศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์, โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ, หน้า ๒๓
- ๕ Albert v. Diecy, Introduction to the study of the law of the constitution (London : Mac Millan, ๑๙๕๙), pp.๑๘๘-๒๐๓, อ้างใน ธานินทร์ ภัยวิเชียร, หลักนิติธรรม, โรงพิมพ์ ชวนพิมพ์, กรุงเทพฯ, หน้า ๓-๕
- ๖ คมสัน สุขมาก, ๒๕๕๙, หลักนิติธรรมกับการอำนวยความสะดวกทางอาญาของพนักงานสอบสวน, วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑, หน้า ๓๗
- ๗ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ประสพสุข บุญเดช, ๒๕๕๖, เอกสารบรรยาย หลักนิติธรรมกับการควบคุมการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยฝ่ายนิติบัญญัติ, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ
- ๘ Lon Fuller, the Morality of law (Revised Ed, Yale University Press, New Havea, ๑๙๖๙), หน้า ๓๓-๓๘
- ๙ Friedrich August Hayek, The Road to Serfdom. Great Britain:Routledge, ๒๐๐๑, p.๗๕-๗๖, Friedrich August Hayek, The Constitution of Liberty Great Britain:Routledge, ๒๐๐๖, p.๑๔๔ และ dlib. pp. ๑๘๒-๑๘๕ อ้างไว้ใน ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช, “ความหมายและองค์ประกอบของหลักนิติธรรม The Meaning and Core Element of the Rule of law”, วารสารสถาบันพระปกเกล้า ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๓, (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า ๙
- ๑๐ ศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี เกษมทรัพย์, ประชาธิปไตยกับชนชั้นกลาง, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, พ.ศ. ๒๕๓๖), หน้า ๔๖
- ๑๑ ศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน, หลักนิติธรรมกับสภาพของสังคมไทย, วารสารจลนิตี ปีที่ ๙ ฉบับที่ ๑ มกราคม - กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๕, หน้า ๔-๕

๑๒ ศาสตราจารย์ ดร. วิษณุ เครืองาม, ปาฐกถาสาธารณะ เรื่อง “การใช้หลักนิติธรรมในประเทศไทย”
สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๓

๑๓ ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ หลักนิติธรรม กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
วารสารพระธรรมนุญ เล่ม ๔๙ ฉบับ “หลักนิติธรรม” พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๒

๑๔ ศาสตราจารย์ (พิเศษ) จริญญา ภักดีธนะกุล, ๒๕๕๖, เอกสารบรรยาย “หลักนิติธรรมกับการควบคุม
ความชอบด้วยรัฐธรรมนูญและความชอบด้วยกฎหมาย”, สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

๑๕ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๑๖ พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑

๑๗ พระราชบัญญัติ ฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๕๕๗

๑๘ พระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑